

Motion till riksdagen 2022/23:940

av Tobias Andersson m.fl. (SD)

Hårdare reglering av handel med metallskrot

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kontantförbud vid hantering av handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på spårbarhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tillståndskrav för handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpningar för handel och befattning med stulet metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Tullverkets roll i att begränsa utförseln av stulet metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De omfattande stölderna av framförallt koppar utgör ett stort samhällsekonomiskt problem som drabbar allt från småföretag till Sveriges kyrkor, järnvägar och kraftförsörjning. Även om stölderna utmed Sveriges järnvägar sjunkit som en konsekvens av ett kostsamt och målmedvetet förebyggande arbete från Trafikverkets sida fortsätter de alltjämt och inbrotten och stölderna fortgår oförminskat vid landets kyrkor och småföretag. Noterbart är även den omständighet att de brottspreventiva åtgärder som Trafikverket genomfört har lett till minskade stölder från järnvägsinfrastrukturen under ett antal år samtidigt som de metallåtervinningsföretag som samlar in och lagrar dessa metaller har utsatts för stölder i högre grad än tidigare med ökande kostnader för övervakning och inbrottskydd som en konsekvens. Det är också bekymmersamt att trenden med minskade stölder från landets järnvägar nu uppges vara bruten och att tillgreppen i södra och mellersta Sverige har ökat kraftigt. En relativt ny företeelse är

också stölder av katalysatorer och partikelfilter från fordon eftersom dessa innehåller dyrbara metaller såsom palladium, platina och rodium. Till skillnad från stölder av andra bildelar som ofta används för att reparera trasiga bilar stjäls alltså katalysatorer och partikelfilter i syfte att återvinna de metaller som de innehåller. Denna form av tillgrepp har ökat lavinartat. Statistik från Larmtjänst och försäkringsbolagen visar på en ökning om flera tusen procent under en tvåårsperiod. Kostnaderna för försäkringsbolagen, och därmed även bilägarna, är enorma och till detta kommer de problem som det medför för drabbade fordonsägare.

Från såväl Riksantikvarieämbetet som Svenska kyrkans håll uppges att stölderna av framför allt koppar är oroväckande. Från Trafikverkets sida räknar man med att de investeringar som gjorts i dna-märkning och instängsling ska innebära att järnvägarna framgent inte drabbas i samma stora utsträckning som tidigare. Stölder av exempelvis koppar leder inte enbart till ekonomiska kostnader, utan även till att Sveriges kulturarv riskerar att utarmas, att kyrkogårdar skändas och att säkerheten för tågen hotas. Detta då exempelvis signal- och jordkablar klipps av, vilket förutom att medföra att pendlare blir försenade skadar den inhemska industrin till följd av bland annat sena leveranser.

Kabelstölder vid landets järnvägar medför också en risk för allvarliga olyckor när delar av järnvägsanläggningen riskerar att bli strömförande på grund av att kablar eller jordförbindelser klipps av och stjäls. Kabelstölder kan också skapa instabilitet i elnätet och ytterst riskera vår nationella kraftförsörjning. Denna typ av samhällsskadliga stölder som ofta sker genom sabotageliknande inbrott genererar i vanliga fall en blygsam intäkt på några tusenlappar till tjuven, samtidigt som de orsakar enorma kostnader och risker för samhället i övrigt. Härvidlag är det irrelevant om stölderna utförs av lokala småtjuvar eller av organiserade stöldligor. Krafttag måste vidtas i alla led för att motverka denna typ av tillgrepp och möjligheten för de icke-seriösa aktörer som handlar med stöldgods att fortsätta med sin verksamhet måste starkt begränsas.

Kontantförbud

Drivkraften för kriminella personer och stöldligor som begår dessa brott är att de snabbt kan få kontant ersättning för stöldgodset genom att sälja metallskrotet direkt till mindre nogräknade metallåtervinningsföretag som agerar hälare och som inte ifrågasätter varifrån metallerna kommer. Ett problem med kontantbetalningar är att de inte kan spåras på samma sätt som banköverföringar, vilket försvårar polisens utredningsarbete. Polisen har också vid ett flertal tillfällen efterfrågat ett kontantförbud för denna typ av verksamhet men än idag finns det ingen begränsning för hur stort värde som kan säljas för kontant betalning i Sverige. Detta samtidigt som flera länder i Sveriges närhet infört kontantförbud och andra regelskärpningar som ett led i att stävja problemen med stulet metallskrot. Ett kontantförbud för metallskrot har tidigare utretts och utredaren var, i likhet med polisen, återvinningsföretagen och alla övriga remissinstanser, mycket positiv till ett införande av ett sådant förbud. I utredningen SOU 2014:72 föreslogs ett förbud mot kontanter, checkar och postväxlar vid handel med metallskrot. Regeringen bör återkomma med ett förslag till lagstiftning som reglerar kontanthandlingen för företag som handlar med metallskrot.

Spårbarhet

Icke-seriös handel med metallskrot ska motverkas i alla led, och av den anledningen är spårbarhet viktigt. Den bokföringsskyldighet som företagen har idag fyller denna funktion då inköpen följs av en självfaktura eller inköpsnot där relevanta uppgifter noteras. Denna bokföringsskyldighet i kombination med ett förbud mot kontanta utbetalningar menar vi ökar spårbarheten och underlättar polisens arbete vid brottsutredningar. Efterlevnaden avseende bokföringsskyldigheten varierar emellertid och de företag som ägnar sig åt häleri av stulen metall och rutinmässigt fuskar med denna bokföring löper idag ingen uppenbar risk för upptäckt. Detta samtidigt som konsekvenserna av en eventuell upptäckt inte är nog avskräckande, inte minst då skrothandel idag inte är en tillståndspliktig verksamhet där ett indraget tillstånd för att bedriva verksamheten kan vara en konsekvens av underlåtelse att iaktta den för spårbarheten så viktiga bokföringsskyldigheten. Regeringen bör återkomma med ett förslag till lagstiftning som syftar till att ytterligare stimulera till och säkerställa spårbarheten vid handel med metallskrot.

Tillståndskrav

För att ett införande av ett kontantförbud ska ge avsedd effekt måste det kombineras med ett krav på skrothandlartillstånd och tydliga sanktionsåtgärder. Exempelvis ska de aktörer som fortsätter att köpa det stulna metallskrotet riskera att få sina skrothandlartillstånd indragna och därmed beläggas med näringsförbud och tvingas att upphöra med sina verksamheter. Det är en både rimlig och nödvändig åtgärd. Regeringen behöver lägga fram ett förslag till lagstiftning syftande till ett införande av ett särskilt tillstånd för handel med metallskrot.

Straffskärpningar

Ett förbud mot kontanta utbetalningar tillsammans med bokföringsskyldighet och tillståndsplikt utgör goda hinder för fortsatt handel med stulet metallskrot. Tillståndskravet ger polisen eller en annan tillsynsmyndighet anledning att besöka anläggningarna och kontantförbudet tillsammans med bokföringsskyldigheten skapar digitala spår som polisen kan analysera för att få fram de bevis som saknas idag. En effektivare kontroll förutsätter att bekämpandet av handeln med stulet metallskrot prioriteras och att straffskalan är sådan att de rättsvärdande myndigheterna tillförs de resurser och ges de verktyg som erfordras för uppgiften. Regeringen behöver återkomma med ett förslag till straffskärpningar för handel och befattande med stulet metallskrot.

Tullverket

I takt med att stulet metallskrot blir allt svårare att avyttra hos svenska återvinningsföretag finner de professionella stöldligorna nya sätt att bedriva sin verksamhet. Det finns indikationer på att stulet metallskrot idag i högre grad hanteras av kriminella aktörer som köper in det för att sedan föra skrotet ut ur landet i syfte att avyttra det där, inte minst då det gäller stulna katalysatorer och partikelfilter.

För att motarbeta denna form av organiserad brottslighet måste möjligheterna att frakta ut stulet metallskrot ur landet kraftigt begränsas. Tullverket ska därför enligt vår mening ges i uppdrag att ytterligare intensifiera sitt arbete mot organiserad kriminalitet och ges förmåga att eftersöka och hantera illegal utförsel av stulet metallskrot i högre utsträckning.

Tobias Andersson (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Jessica Stegrud (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Anette Rangdag (SD)